

Västgöta Nations i Uppsala Landskapsförening

DECEMBERNYTT 2019

BÄSTA MEDLEMMAR I LANDSKAPSFÖRENINGEN!

I det här utskicket tar vi upp oktoberföreläsningen om spextraditionen i Uppsala och i synnerhet på Västgöta nation, ett inlägg av 1:e kurator som ser tillbaka på sin ämbetsperiod, en fortsatt redovisning av våra landskapsattribut m.m. ssamt en anmodan om att betala medlemsavgiften för 2020 och att meddela oss eventuella adressändringar så att vi har korrekta adresser i vårt register....

I helgen 14-15 december har ett gästabad arrangerats på nationen för att uppmärksamma givmilda personer som bidragit till renoveringen av nationshuset. Och självfallet har Landskapsföreningen lämnat ett generöst bidrag.

Fredag 21 februari 2020 kommer ett seminarium att äga rum. Boka dagen – vi återkommer per mail och på webbplatsen vglf.se när ämnet är klart.

Styrelsen/Kenny Jonsson

TRIVSAM HEMBYGDS- MIDDAG MED SPEX

Kristina Rudbjer har lyft Västgöta Nations spex till nya höjder. Hon är fortfarande spexaktiv fastän hon arbetar som lärare. Hon har vunnit det ärorika priset Uppsala Spex Librettos Akademi pris (USLA), det ni! Och hon underhöll oss med ett föredrag som skänkte höstmiddagen den akademiska karaktär vi eftersträvar.

Kristina kan förstås också spexens historia, och gjorde en sammanfattning med bilder för den stora skaran lyssnare. För den som verkligen vill fördjupa sig finns Tom Lundins bok Alla tidens Uppsalaspex. Wikipedia har en utmärkt artikel för dem som inte är riktigt lika intresserade.

Spexens historia är inte så lång, de uppstod på 1850-talet på Uppsalas studentnationer. som en sorts begåvad underhållning med små sånger på rim till populära melodier. Stockholms Nation nämns som den första att göra fullständiga spex. Nu spexar studenter överallt i både Sverige och Finland. Spexintensiteten

*Kristina Rudbjer t.h. och Kenny Jonsson efter föredraget.
Foto Maja Gärdmark Östh.*

varierar över tid. Just nu är det baisse enligt Kristina. Men Södermanland-Nerikes nation spelar fortfarande På Madagaskar och Mohrens sista suck regelbundet.

Ett klassiskt uppsalaspex har en handling och baserar sig på en historisk händelse som förvrängs så spirituellt som möjligt med anakronismer, begåvade rim och sång till kända melodier. Skämten får gärna vara ekivoka, grova skämt låter bättre på vers.

I början spelades alla roller av män, det fanns ju inga kvinnliga studenter. 1907 anträdde Elsa Collin scenen i Lund, och sedan dess har det blivit så stor andel kvinnor att de får spela män också.

Naturligtvis finns det spextävlingar. En lokal tävling är det årliga Slaget om Vättern då de fyra nationerna runt Vättern tävlar mot varandra med varsitt spex.

Västgöta Nation har gjort egna spex. Freden i Knäred (handlade om 30-åriga kriget), Napoleon, Elisabeth I, Marie Curie, Kleptopatra, Torstenson, me-

taspexet Spexet och många fler. Stora spex får spelas utanför Nationen av utrymmesskäl.

Vill du göra ett eget spex? Då behöver du en idé, kompisar, ett rimlexikon och ett slutdatum. Spexet kan testas på Teatergruppen. Ett bra spex kännetecknas av att den röda tråden håller genom hela spexet, att det finns någonting för alla smaker, välkända sångbara låtar och rätt person i rätt roll.

Under middagen som följde efter föreläsningen fick vi se teatergruppen testa ett spex i vardande. Den dag det är färdigt ska jag gå och titta. Middagen, ja, som vanligt fick vi fantastiskt god mat: Svampsmörgås, saftig ugnstekt fläskfilé, smaskig efterrätt och drycker. Om bara folk visste vad man kan få vara med om skulle Landskapsföreningen anstormas av nya medlemmar. Naturligtvis ackompanjerades ätandet av sång och glam och tal. Vi fick lära oss en åldersanpassad

studentsång av Sven Georg Eriksson:

*Sjungom studenten på gamla dar
Låtom oss fröjdas den tid vi har kvar
Än klappar hjärtat ännu några slag
och vår samtid finns kvar än ett tag.*

Var och en kan fritt dikta versens slut och kanske ännu någon vers. Förslag skickas till kontakt@vglf.se och publiceras om de är sångbara, rimmade, lagom ekivoka och följer taktmåtten.

Maria Wold-Troell

IQ OM ÅRET SOM GÅTT

Kära landskapsförening,

Jubileumsåret 2019 går mot sitt slut. Det har varit ett intensivt år på nationen!

Mitt år som förste kurator har präglats av det renoveringsarbete som framförallt genomfördes under sommaren. På nationshuset och Ambrosia byttes takplåt och tegel ut, fasaderna har snyggats till och målats, och fönstren har också de fått en utvändig uppfräschning. Huset lyser starkt orange nu, något som syns extra bra mot den vita snön. Utöver detta har vi äntligen kunnat tillgänglighetsanpassa vår entré. Hallen har blivit mer lättgenomkomlig och är målad i en grön färg som matchar bland annat färgen på en av väggarna i Kinnekulle. Vi har byggt en tillgänglighetsanpassad toalett och utomhus finns nu en ramp som gör vårt vackra nationshus tillgängligt för fler medlemmar och gäster.

I samband med renoveringen har vi genomfört en insamling, som ska delvis betala renoveringen. I skrivande stund har vi samlat ihop över 1,7 miljoner kronor. Jag är imponerad och tacksam över västgötarnas givmildhet! Dessa bidrag gör att nationen minskar behovet av att ta stora lån avsevärt, vilket i sin tur innebär en stor lättnad för verksamheten. Stort tack till alla som donerat privat eller genom Uno Wahlströms födelsedagsinsamling och till Landskapsföreningen för det generösa bidraget! Vi har också hunnit med att fira jubileum under året. I maj hade vi en fin högtidsmajmiddag. Vid högtidslandskapet höll

inspektör emeritus Lars-Gunnar Larsson ett uppskattat föredrag på tema "Till källorna". I november anordnade vi en jubileumshelg! Under fredagen och söndagen hade vi mindre evenemang tillsammans med Västmanlands-Dala nation som också firar 380 år i år. Helgens höjdpunkt var dock självklart jubileumsbalen på nationen!

Under året har det varit en utmaning att få kandidater till alla våra ämbetsposter. Jag vill dock lyfta att vi har ett engagerat, drivet och kreativt ämbetsverk som jag är oerhört glad att ha fått jobba tillsammans med. Det finns en fantastiskt fin känsla av gemenskap på nationen.

Tyvärr har vi förlorat två av nationens hedersledamöter under året, Sture Lundén och Göran Malmqvist. Jag har representerat nationen vid respektive begravningsgudstjänst för att visa vårt deltagande.

2019 har varit ett roligt och intensivt år, med stort fokus på fastigheten. Min stora förhoppning är att vi snart ska få möjlighet att rikta ljuset mot nationens medlemmar, nya som gamla – efter den stora insats som gjorts för vårt hus.

Jag vill tacka för alla fina möten mer er, Landskapsföreningens medlemmar! Det har värmt mitt hjärta att få höra att den glada stämning som finns på nationen idag är något som sträcker sig över flera generationer.

God jul, och jag hoppas vi ses igen!

Annie Larsson, Förste kurator

LANDSKAPSFÅGELN OCH -DJURET TRANAN

”Tranan bär ljus i säng”. Så sa man på många håll i landet, inte bara i Västergötland. Uttrycket kommer förstås av att tranan kommer på våren när dagarna blir längre och ljusare. Den stora granna fågel är väl spridd i hela landet, de allra flesta häckar dock i Norrland. Tranan är både landskapsfågel och landskapsdjur för Västergötland, säkert beror det på att tranan på sin flytt norröver stannar till och dansar vid Hornborgasjön.

Tranan är en mytomspunnen fågel. Redan under antiken sa man att tranans vårliga trumpetande var signal till jordbrukarna att börja med vårbruket. Aristoteles skrev om dess flyttningsbeteende, grekiske sagohjälten Palamedes sägs ha upfunnit bokstaven V när han såg tranornas v-formade fylking och i Kina betraktades tranan som prinsen av fåglar och som symbol för långt liv.

Plinius den äldre beskrev den som en soldat. Och varför inte, när tranflocken sover lär åtminstone en individ hålla sig vaken för att kunna larma om fara uppstår. Tranan avbildas ofta stående på ett ben med en sten i den upplyfta foten. Om den vaktande tranan skulle slöa till tappar den stenen ner på marken och vaknar till. (På samma sätt avbildas också hägrar, storkar m.fl. stora fåglar.)

Under antiken åt man gärna trana, köttet ansågs till och med hälsosamt och det var en stor delikatess vid furstliga bord. Vid en middag för en ärkebiskop i York under 1400-talet gick det åt hela två hundra tranor. Också i Västergötland har vi ätit trana, dock bara pippins vänstra sida. Den högra ansågs oätlig då den smakade tran! Västgötar har sitt huvud för sig.

Tranparen håller ihop livet ut. Varje vår i april-maj lägger honan två ägg som ruvas cirka en månad, växelvis av båda. Efter nio-tio veckor är kan ungarna flyga. I september-oktober flyttar tranorna till Sydeuropa och Nordafrika., de barnlösa flyger iväg först och de med ungar kommer senare.

Trana anländer Vaholm. Foto Bengt Nyman. Wikipedia.

Att Hornborgasjön blivit en så stor rastplats för tranorna beror nog bl.a. på att sjön blev grund och därmed perfekt att övernatta i, sedan den till stor del dikats ut vid sammanlagt fyra sänkningar när jordhungeren var som störst. Dessutom fanns ett rikligt matbord runt Stora Bjurum och Dagsnäs. med spillpotatis från de stora odlingarna av potatis som gick åt till Stora Bjurums bränneri, Skaraborgs största tillverkare av brännvin, aktivt till 1971.

Till slut var sjön bara ett kärr och hela våtmarkssystemet omkring den var utarmat. På 1990-talet höjdes sjön igen. När den potatisodlingen därför minskade, befarades att antalet rastande tranor skulle minska. Man började därför stödutfodra med både korn och potatis med mycket god effekt. Som mest har under en säsong 26 000–27 000 tranor rastat, mumsat potatis, sovit och dansat vid Hornborgasjön. Trandansen är en av Västergötlands största turistattraktioner.

Elsabet Claesson

VÄSTERGÖTLANDS EGET GRUNDÄMNE URAN

Uran är ett radioaktivt grundämne, en metall, som upptäcktes år 1789 av den tyske apotekaren Martin Heinrich Klaproth. Uran används vid tillverkningen av kärnvapen och som bränsle i kärnkraftverk.

Sveriges berggrund är rik på uran. Under åren 1965-1969 (och i försöksverksamhet fram till 1981) utvanns 215 ton svenskt uran vid Ranstadsverket, 13 km utanför Skövde, men motviljan mot hanteringen var stor. 1977 tog Falköpings kommunfullmäktige och Skövdes fullmäktige beslutet att använda veto mot fortsatt utvinning av uran. Billingen får nu vila i frid. Men resterna efter brytningen kan inte saneras bort, så Länsstyrelsen har inrättat ett miljöriskområde som är 56 ha stort. Området får inte exploateras och man har säkrat deponin så att läckaget minimerats.

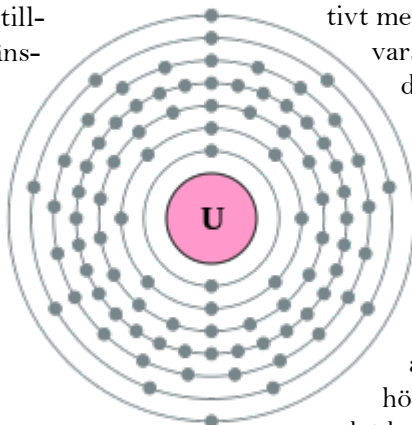
Svenska kärnkraftverk förbrukar omkring 1500-2000 ton uran per år. och köps från bland annat Kanada, Australien, Ryssland, Namibia och Kazakstan, men

anrikas ofta i annat land.

Uran i sin rena form är inte hälsovådligt radioaktivt men bergarter där uran förekommer kan vara farliga eftersom en del av uranet där sönderfallit till radium. **Blåbetong** består oftast av uranrik alunskeer som huvudingrediens. Det hade många tekniska fördelar vid tillverkningen, men uranet i blåbetongen innebär att lättbetongen avger gammastrålning och gasen radon som bildas när uranet sönderfaller. Tillverkningen av alunskeerbaserad lättbetong upphörde 1975, men ända fram till 1985 har det byggts hus av blåbetong. Det ångrar man djupt idag.

Uran är faktiskt inte något trevligt grundämne men Västergötland får trösta sig med att uran har det högsta atomnumret av de naturliga grundämnena, nämligen 92 med atomvikten 238 (förutom några lättare isotoper).

Maria Wold-Troell

PROSTINNAN WENNERBERGS PEPPARKAKSKRANSAR – LIDKÖPINGSPEPPARKAKAN

Gunnar Wennerberg Sällskapet, Lidköping, har publicerat "Farbror Gunnars Pepparkakskransar" som alltid bakades till julen. Troligen har gamla "prostinnan" hittat på receptet. Artikeln inklusive grundreceptet i sin helhet finns på vår webbplats vglf.se

Här kommer nu min lätt modifierade halvering av receptet. Det blir knapriga kransar på det här sättet:

500 g sirap
210 g socker
1 msk pomeransskal
1/2 msk ingefära
1/2 msk kanel
1/2 tsk nejlikor
100 g smör
3 ägg
0,75 dl grädde
12 g pottaska
1 tsk hjorthornssalt
ca 2 msk vatten
900 g mjöl

Koka upp sirap, socker och kryddor. Blanda sedan ner smöret. När blandningen har svalnat ordentligt blandas ägg, lätt uppvispat med grädde, ner. Pottaska

och hjorthornssalt, var för sig utört i vatten blandas inte ner förrän blandningen har svalnat tillräckligt, för pottaska börjar arbeta vid 60°. Men om man väntar för länge med att blanda ner mjölet, blir degen för tung! Den här mängden blev bra. När degen kändes som pepparkaksdeg var det lagom.

Degar av den här sorten ska vila kallt, minst 1 dygn. Fördelen är också att man kan baka ut den litet i taget om man inte har flera timmar på sig.

Ta ut en liten bit deg i taget ur kylskåpet. Rulla långa ormar, så tunna som möjligt utan att gå sönder. Det behövs bara en aning mjöl till utbakningen.

Sno längderna om varandra, börja vid mitten. Skär de snodda längderna i 20 cm och kläm ihop dem till kransar. Lägg på bakplåtspapper på plåt. Sätt ugnen på 200°. Det får plats 12 kransar på en normal plåt.

Vispa upp ett ägg och pensla kransarna lätt, så att den flagade mandeln fastnar. Den behöver inte vara rostad innan. 10 minuter i mitten av ugnen i 200° blir perfekt för de knapriga kransarna.

Elisabet Claesson

HEDERSLEDAMÖTER SOM GÅTT BORT UNDER 2019

Under året har tre av nationens hedersledamöter gått bort, Sture Lundén, Göran Malmqvist och Göte Bernhardsson.

Sture Lundén föddes 1941 och blev en begåvad skardjåkne. Efter studenten 1960 for han till Uppsala och skrev in sig på Västgöta Nation, där han blev en aktiv student. Ht 1965 – vt 1966 var han nationens andre kurator. Sture hade en vacker basröst och sjöng länge i OD och gladdde oss Västgötar med sånger ur Wennerbergs "De tre" och var ofta sånganförare. Sture var sångare och musikanter av rang, trombonen var hans instrument.

Efter en pol. mag.-examen började han arbeta på Sparbanksföreningen i Stockholm.

I ett minnesord minns hans dotter Malin sin pappa: "Rolig som fan, ett hett humör, en omtänksam pappa, busig och underfundig, musikaliskt begåvad utöver det vanliga, fiffig och häändig."

Sture gick ur tiden den 11 september 2019.

Göran Malmqvist föddes i Jönköping 1924, men gick i skolan i Borås, på gymnasiet valde han latinlinjen. Efter studenten for han till Uppsala, skrev in sig på Västgöta Nation och började läsa juridik. En present från faster Maja *Konsten att njuta av livet* av Lin Yutang gjorde Malmqvist så fascinerad av den kinesiska daoismen att han flyttade till Stockholm för att studera kinesiska. Han fick ett stipendium 1948 för att kunna resa till Kina. I buddhistiskt kloster i Sichuanprovin sen lärde han sig poesi. Vid kommunistiska maktövertagandet lämnade han klostret och tog sig 1950 ta ur landet via Hongkong. Efter studier och arbete i olika länder byggde upp institutionen för kinesiska vid Stockholms universitet.

Göran Malmqvist hade en avgörande roll för att introducera den nya kinesiska litteraturen som växte fram i Kina efter kulturrevolutionen. Han översatte mer än 40 volymer, han skrev en introduktion till kinesisk språklära, läroböcker i fonetik och grammatik och samlingsverk om kinesisk litteratur. År 1985 valdes Göran Malmqvist in i Svenska Akademien, där han innehade stol nummer fem. 1988 valdes han till hedersledamot av Västgöta Nation. Göran Malmqvist gick ur tiden den 17 oktober 2019.

Göte Bernhardsson föddes 1942 i Simrishamn. Efter studier i Lund började han sin karriär som ombudsman i TCO 1967-71 och gjorde sedan framgångsrik karriär inom statsförvaltningen och blev den förste landshövdingen i det då nya storlandet Västra Götaland 1998-2008.

Som landshövding engagerade han sig helhjärtat i Stiftelsen Läckö slott, fungerade som stiftelsens ordförande 1998 till 2014 och var starkt bidragande till Läckös utveckling både som besöksmål och som kulturminnesmärke.

När han gick i pension medverkade han i *Residensets kokbok – Mat från väst till vardag och fest* där alla recept bygger på västsvenska råvaror.

Göte Bernhardsson valdes till hedersledamot av Västgöta Nation 2003. Han gick ur tiden de första dagarna i december 2019.

Elisabet Claesson

I början av december var det snö och tillsammans med den massiva ljusdekorationen på Västgöaspången blev det mycket stämningsfullt. Elisabet Claesson tog bilden.

VI TILLÖNSKAR ALLA VÅRA MEDLEMMAR EN RIKTIGT GOD JUL.

MEDLEMSAVGIFT FÖR 2020 MED MERA

Medlemsavgiften för år 2020 är oförändrat låg – 150 kr. Äkta makar eller annars sammanlevande par betalar, också oförändrat, gemensam medlemsavgift med 200 kr. Den som vill prenumerera på Corren betalar ytterligare 100 kr, pengar som föreningen redovisar vidare till Nationen. Plusgironumret är 3 47 84 - 9. Det kan noteras att Nationens hedersledamöter får Corren i sin egenskap av hedersledamöter. De behöver alltså inte särskilt prenumerera på den.

Vi hoppas att du inte glömmet betala. Tips: **klipp av talongen nedan och lägg den på huvudkudden.**

Många medlemmar lämnar generöst gåvor till föreningen, några rundar av sin betalning av medlemsavgiften uppåt, andra tar större grepp. Styrelsen tackar för allt detta. Sedan några år avsätter styrelsen i årsboks slutet, i mån av tillgängligt överskott inplutna gåvor till den särskilt inrättade Landsmannafonden. Fonden,

som egentligen är en del av föreningens egna kapital, har samma ändamål som föreningen. Genom avsättningen har vi haft möjlighet att skänka en ansevärd summa till Nationens renovering.

Enligt sina stadgar skall föreningen utgöra ett band mellan äldre och yngre generationer vid Västgöta Nation i Uppsala och stödja Nationen i dess verksamhet samt säkerställa utgivningen av tidsskriften Vestrogothica. Föreningen är att betrakta som en alumnorganisation. Styrelsens ambition är att långsiktigt stärka föreningens ekonomiska situation. Och en betydelsefull del i detta är att vi har många medlemmar.

Bara ett fåtal saknar nu e-postadress i vårt register.

Om du tillhör dem, eller har bytt postadress eller e-postadress nyligen, är det bra om du skickar aktuella uppgifter till kassör Ramiro Grondona, ekonomi@vglf.se

FG PlusGiro

Meddelande till betalningsmottagaren

- Medlemskap för år 2020 _____ kr
- Corren 100 _____ kr
- Gåva _____ kr
- Övrigt _____ kr
- SUMMA _____ kr

Skriv tydligt namn och adress vid "Avsändare"

Personnummer (frivillig uppgift): _____

Från PlusGiro/personkonto (vid girering)

INBETALNING/GIRERING B

Kod 1

Till PlusGirokonto

3 47 84 - 9

Betalningsmottagare

Västgöta Nations Landskapsförening

Avsändare (namn och postadress)

Svenska kronor

öre